

Provozní ukazatele výroby mléka za rok 2014

J. Kvapilík, J. Syřůček, J. Burdych, VÚŽV, v. v. i., Praha-Uhřetěves, VVS Verměřovice, s. r. o.

Souhrn

V roce 2014 dosáhla průměrná dojivost na krávu u souboru 80 podniků 8113 litrů, v ČR (podle ČSÚ) 7705 litrů a v kontrole užítkovosti (za normované laktace) 8370 kg mléka. Je to o 217 litrů a 2,7 %, 259 litrů a 3,5 % a 103 kg a 1,2 % více než v roce 2013. Ani vysoká dojivost krav (v roce 2013 sedmá nejvyšší v EU-28) však sama nezajistí zvýšení výroby syrového mléka v případě problémů s jeho odbytem a s nákupními cenami výrazně nižšími, než je průměr států EU. Poměrně velká variabilita výrobních výsledků zjištěná u souboru podniků poukazuje na možnost zlepšování ukazatelů výroby mléka.

Klíčová slova: soubor podniků, dojnice, mléko, dojivost, plodnost, obměna stáda, plemena

Summary: Production indicators of milk production for 2014

In 2014, the average milk yield per cow in a group of 80 farms reached 8,113 liters, in the Czech Republic (according to Czech Statistical Office) the milk yield was 7,705 liters and in Milk Recording (for standardized lactation) was 8,370 kg of milk. It is about 217 liters and 2.7 %, 259 liters of 3.5 % and 103 kg, 1.2 % more than in 2013. Neither high milk yield (in 2013 the seventh highest in the EU-28) however itself does not provide an increase in production of raw milk in case of problems with its sales and purchase prices significantly lower than the average of EU countries. Relatively large variability in production results identified in group of dairy farms refers to potential for improving the indicators of milk production.

Keywords: set of farms, dairy cows, milk, milk yield, fertility, breeds

Výrobní výsledky výroby mléka (užitkovost, reprodukce, složení a jakost mléka, obměna stáda krav a jiné) patří mezi ukazatele, které do značné míry

ovlivňuje chovatel. V důsledku jejich vazby na ekonomické ukazatele, především na náklady výroby mléka, mají příznivé výrobními výsledky pozitivní

vliv na ekonomické ukazatele chovu dojených krav při nízkých i vysokých nákupních cenách mléka, které může chovatel obvykle ovlivnit pouze zčásti.

Cílem příspěvku je analýza hlavních výrobních ukazatelů zjištěných u vybraného souboru podniků za rok 2014, jejich srovnání se stejnými ukazateli vykázaný-

Tab. 1 – Výroba mléka u souboru podniků a u krav v kontrole užítkovosti (2014)

Ukazatel	Jedn.	Soubor podniků (n = 80)			KU ¹⁾ (průměr)
		průměr	min.	max.	
Dojnic na podnik	n	582	118	2 163	305
Mléka na krávu	litry	8 113	5 050	11 388	8 150 ²⁾
Tučnost mléka	%	3,90	3,50	4,40	3,86
Obsah bílkovin v mléce		3,43	3,00	3,71	3,39
Počet somatických buněk	tis. ml.	239	83	421	302
Březost po 1. inseminaci	jalovice krávy	58,6 39,7	25,9 21,0	95,0 65,0	60,5 41,2
Průměrná laktace	n	2,5	1,7	5,0	2,4
Věk při prvním otelení	dny	786	680	918	802
Mezidobí		403	378	459	407
Servis perioda		119	82	161	119
Odchov telat na 100 krav	n	98	68	128	91
Úhyny telat do odstavu	%	4,5	0,6	17,8	5,6
Obměna stáda krav		31,7	11,2	50,1	32,5

Pramen: Ročenka (2014).

¹⁾ výsledky kontroly mléčné užítkovosti krav v ČR za kontrolní rok 2013/2014;

²⁾ výpočet z dojivosti v kg (8370 kg) koeficientem 1,027;

mi za ČR a vybrané státy EU a specifikace některých faktorů, které výrobní ukazatele chovu dojených krav ovlivňují.

Materiál a metodika

Uváděné výsledky vycházejí z dat poskytnutých pracovníky 80 podniků s chovem dojených krav v ČR za rok 2014, z databáze ČSÚ, ČMSCH, a. s., z odborných zahraničních publikací. Analýza faktorů ovlivňujících výrobní ukazatele výroby mléka zahrnuje dojivost, plemeno, velikost stáda a výrobní oblast. Ukazatele za rok 2014 jsou doplněny několika údaji z kontroly užítkovosti (KU) dojených krav za poslední kontrolní rok v ČR, zahraničními ukazateli a výsledky výroby mléka ve státech unie v prvních měsících roku 2015. Data jsou zpracována běžnými matematickými a statistickými metodami, průměrné hodnoty jsou vypočítány a uváděny jako průměry prosté. Korelační koeficienty jsou testovány pomocí tabulkových kritických hodnot a rozdíly průměrů pomocí Studentova t-testu. Některé údaje za rok 2014 (popř. 2015) jsou uváděny jako předběžné. Zahraniční ceny jsou z evropské na českou měnu přepočítány v kursu 1 euro = 25 Kč.

Výsledky a diskuse

Základní ukazatele výroby mléka Srovnání základních ukazatelů výroby mléka u souboru podniků a u krav v KU je uvedeno v tab. 1. Poněvadž do KU bylo v kontrolním roce (2013/2014) zařazeno kolem 96 % všech dojnic chovaných v ČR, přibližují se některé ukazatele uváděné za KU průměru ČR. Toto konstatování neplatí zejména pro počty dojnic na podnik, poněvadž do KU nejsou zařazeny především malé stáje. Z tab. 1 je zřejmé, že při značné variabilitě je průměrný počet krav u souboru podniků téměř dvojnásobný (582) než u podniků v KU (305 krav). V roce 2014 bylo dosaženo průměrné dojivosti na krávu u souboru podniků 8113 litrů, v ČR (podle ČSÚ) 7705 litrů a v KU (za normované laktace) 8370 kg. Je to o 217 litrů a 2,7 %, 259 litrů a 3,5 % a 103 kg a 1,2 % více než v roce 2013. Rozdíl průměrné dojivosti krav v KU (přepočet kg na litrů koeficientem 1,027) a soubory podniků (264 litry a 3,1 %), resp. průměrnou dojivostí krav v ČR (686 litry a 7,9 %), je ovlivněn mimo jiné postupem zjišťování a výpočtu užítkovosti krav v KU za normované laktace a výrobní užítkovosti za celé laktace. Nad-

Tab. 2 – Prodej mléka na krávu a vybrané výrobní ukazatele (n = 80, 2014)

Ukazatel	jedn.	Prodej mléka na krávu (tis. litrů)					
		do 6	6 až 7	7 až 8	8 až 9	9 až 10	nad 10
Počet podniků	celkem z toho v LFA	n 4	10 7	12 11	18 7	24 2	11 3
Krav na podnik	n	490	516	500	569	756	908
Krav na 100 ha zem. p.		24,4	29,6	26,2	25,9	24,0	31,2
Dojivost na krávu	litry	6 010	6 776	7 701	8 734	9 631	10 690
Tržnost	%	95,0	96,3	96,5	96,4	97,6	98,1
Obsah v mléce	tuk bílkoviny	4,05 3,56	4,00 3,47	3,93 3,46	3,85 3,36	3,82 3,38	3,74 3,39
PSB ¹⁾ v 1 ml mléka	tis.	240	242	205	238	272	285
Březost po 1. inseminaci	jalovice krávy	64,3 47,6	60,6 41,2	59,2 43,8	54,8 35,4	56,6 37,0	62,9 31,8
Březost po všech insem.	jalovice krávy	64,7 53,0	60,2 42,4	57,5 43,8	56,4 43,2	53,7 38,1	59,2 31,9
Věk při prvním otelení	dnů	880	820	786	751	764	734
Mezidobí		398	408	400	405	401	408
Servis perioda		113	118	112	125	123	122
Odchov telat na 100 krav	n	92,0	95,8	101,6	98,3	101,2	95,1
Úhyny telat do odstavu	%	8,2	7,7	3,9	3,4	2,7	1,8
Obměna stáda krav		27,0	33,2	29,5	34,2	33,3	30,3
Na pracovníka	krav mléka	n tis. l	51,2 303	56,7 384	47,8 366	50,8 441	53,0 511
						60,3	642

¹⁾ počet somatických buněk

průměrná dojivost krav v rámci států EU-28 (graf 1) poukazuje na skutečnost, že čeští chovatelé mléko vyrábět umějí a že zlepšení méně příznivé situace tohoto sektoru, resp. dosažení schopnosti konkurovat výrobci nejen v unii, vyžaduje lepší odbyť syrového mléka za ceny přibližně odpovídající průměrným cenám v EU. V průměrné dojivosti by se ČR v roce 2013 v rámci států EU-15 umístila na šestém, mezi státy EU-13 na druhém (za Estonskem) a mezi státy EU-28 na sedmém místě. U souboru podniků jsou příznivější výsledky než u dojnic v KU vykazány u obsahu tuku a bílkovin v mléce (+0,04 %), v počtu somatických buněk v mléce (-21 %), ve věku při prvním otelení (-16 dnů), v délce mezidobí (-4 dny), v odchovu telat (odchov na 100 krav +8 % a úhyny

-1,1 %) a v obměně stáda krav (-0,8 %). Mírně lepších výsledků v zabřezávání jalovic a krav po první inseminaci (-1,9 a -1,5 %) bylo dosaženo ve stájích s KU. Rozdíl mezi oběma skupinami je ovlivňován řadou faktorů, např. počtem krav ve stádě, plemenem, výrobní oblastí aj. Jejich vliv je stručně analyzován v dalších částech příspěvku.

Prodej mléka na krávu a výrobní ukazatele

Při průměru 8113 litrů kolísala v roce 2014 dojivost krav mezi podniky hodnoceného souboru od 5050 do 11 388 litrů mléka. Poněvadž z ekonomického hlediska je významnějším ukazatelem než dojivost tržní produkce mléka, jsou v tab. 2 uvedeny ukazatele podle množství mléka prodaného na krávu. Poně-

dojený skot

važ tržnost mléka dosáhla u souboru podniků 96,5 %, jsou uváděné ukazatele a výsledky pouze s případnou malou nepřesností platné i pro roční produkci mléka na krávu. Vztah mezi prodejem mléka a dojivostí na krávu vyjadřuje průkazný koeficient korelace ($r = 0,990$). Při průměrné tržnosti 96,5 % dosáhl prodej mléka na krávu a rok v průměru 7836 litrů mléka. Z celkem 80 hodnocených podniků jich deset (12 %) vykazalo prodej mléka na krávu do 6000 a pět (6 %) prodej nad 10 000 litrů. S růstem prodeje mléka na krávu se signifikantně ($P < 0,01$) zvyšovala tržnost mléka ($r = 0,283$) a velikost stáda krav ($r = 0,313$), snižoval se obsah tuku a bílkovin v mléce ($r = -0,502$ a $-0,485$), klesal věk při prvním otelení ($r = -0,669$), prodlužovala se servis perioda ($r = 0,266$), snižoval se podíl zabřezlých krav (graf 2) po první ($r = -0,422$) a po všech inseminacích ($r = -0,320$), do odstavu uhynulo méně telat ($r = -0,591$) a zvyšovala se výroba mléka na ošetřovatele ($r = 0,441$). Vyšší vyřazování (obměna stáda) krav s růstem prodeje mléka ($r = 0,216$) bylo zjištěno na hladině významnosti $P > 0,05$, ostatní vypočítané vztahy jsou statisticky neprůkazné (např. zabřezávání jalovic, odchov telat na 100 krav a počet somatických buněk v mléce).

Plemeno krav a výrobní ukazatele

V roce 2014 se v rámci hodnoceného souboru krávy českého strakatého plemene (C) chovaly ve 23, holštýnského plemene (H) ve 46 a obou plemen v 11 podnicích. Z celkem 46 560 krav připadalo 27 370 (58 %) na plemeno H, 10 995 (24 %) na plemeno C a 8230 (18 %) na obě plemena. Podle výsledků KU v ČR byly za období 2013/2014 získány údaje o 287,5 tis. normovaných laktací. Z nich 148,5 tis. (52 %) připadlo na krávy H, 107,7 tis. (38 %) laktací na C a zbytek (31,3 tis. a 11 %) na ostatní plemena a křížanky. Uvedené hlavní ukazatele jsou srovnatelné s výsledky KU za rok 2013/2014. Analýzou 159 tis. laktací krav plemene H (s podílem nad 50 % krve) byla zjištěna průměrná dojivost 9405 kg mléka, obsah tuku 3,79 a bílkovin 3,32 %, věk při prvním otelení 769 dnů a délka mezidobí 414 dnů. Dojnice plemene C (107,7 tis. laktací s podílem krve nad 50 %) dosáhly o 2389 kg a 25 % nižší produkce mléka (7016 kg), o 0,19 a 0,18 % vyššího obsahu tuku a bílkovin v mléce, o 75 dnů a 10 % vyššího věku

Tab. 3 – Plemeno krav a vybrané výrobní ukazatele (n = 80, 2014)

Ukazatel		jedin.	Plemeno (C = české strakaté, H = holštýnské)		
			C	H	C + H ¹⁾
Podniků	n		23	46	11
	%		29	57	14
Krav na podnik	n		478	595	748
Krav na 100 ha zem. půdy			25,9	25,7	30,1
Dojivost na krávu	litry		6 649	8 822	8 212
Tržnost	%		96	96	97
Obsah v mléce	tuk	%	4,06	3,81	3,99
	bílkoviny		3,55	3,35	3,48
PSB ²⁾ v ml mléka	tis.		219	253	222
Březí po první inseminaci	jalovice	%	62,1	57,3	56,8
	krávy		48,4	34,2	44,8
Březí po všech inseminacích	jalovice		60,9	57,7	53,7
	krávy		49,7	38,3	49,0
Věk při prvním otelení	dnů		843	756	780
Mezidobí			393	409	399
Servis perioda			106	127	112
Odchov telat na 100 krav	n		98,9	97,2	100,0
Úhyny telat do odstavu	%		6,1	3,6	5,3
Obměna stáda krav			27,5	34,1	30,4
Na pracovníka	krav	n	53,1	51,4	51,8
	mléka	tis. litrů	349	456	420

¹⁾ chov obou plemen v podniku;

²⁾ počet somatických buněk.

* P < 0,05; ** P < 0,01.

při prvním otelení (854 dny) a o 17 dnů a 4 % kratší mezidobí.

Ze srovnání hlavních výrobních výsledků výroby mléka u souboru podniků v tab. 3 vyplývá, že holštýnské dojnice dosáhly ve srovnání s českými strakatými vrstevnicemi o 2173 litrů mléka a 33 % vyšší dojivost, o 0,25 a 0,20 % nižší obsah tuku a bílkovin v mléce, o 16 % vyšší PSB v ml mléka, mírně horší výsledky v zabřezávání jalovic i krav, o 10 % nižší věk při prvním otelení, o 4 % delší mezidobí a servis periodu, o 2,5 % nižší úhyny telat do odstavu, o 6,6 % vyšší obměnu stáda (vyřazování) krav a o 31 % vyšší výrobu mléka na ošetřovatele.

Vedle zjišťování PSB by měli chovatelé analyzovat výskyt nových infekcí ve stádě v průběhu laktace (do 10 %), mastitid u prvotek (do 20 %) a krav v období stání na sucho (do 15 %), chronických mastitid (do 8 %) apod. (Krömker, 2015). Z tab. 4 je patrné, že u všech šesti českých a zahraničních souborů dosáhly dojnice plemene H (černostrakatého) ve srovnání s plemenem C (fleckvieh) vyšší dojivosti (o 1274 až 2389 kg, resp. o 17 až 34 %), nižšího obsahu tuku (o -0,05 až -0,25 %) a bílkovin (o -0,11 až -0,20 %) v mléce a vyšší produkce tuku (o 43 až 77 kg, resp. o 14 až 28 %) a bílkovin (o 34 až 67 kg, resp. o 13 až 27 %). Největší rozdíly mezi oběma plemeny byly zjištěny v ČR.

Chované plemeno dojených krav patří mezi ukazatele, které není možno operativně změnit. Lze však se zřetelem na konkrétní podmínky chovu, výživu krav, technologické systémy chovu, odbyt,

dotace aj. realizovat opatření ke zlepšení aktuálních výrobních a ekonomických výsledků. Při posuzování chovu krav plemene C je nutno zohlednit obvykle lepší masnou užitkovost krav a jejich potomstva (produkci jatečného skotu a hovězího masa). Dorfner a Lüpping (2008) uvádějí, že management je důležitější než plemeno, resp. že úspěšnost výroby mléka není otázkou plemenné příslušnosti krav, ale řízení stáda a využití přednosti příslušného plemene.

Velikost stáda

Značně rozdílný počet dojnic v hodnocených 80 podnicích (118 až 2163, průměr 582) umožňuje posouzení vlivu tohoto ukazatele na výsledky výroby mléka. Se zvyšováním počtu dojnic ve stádě (do 300 až nad 900, tab. 5) se statisticky průkazně (P < 0,01) zvyšovala dojivost krav (r = 0,300) a výroba mléka na pracovníka (r = 0,313), ostatní závislosti mezi počtem krav ve stádě a dalšími ukazateli v tab. 5 byly statisticky neprůkazné. Skutečnost, že stáda dojnic jsou v ČR (spolu s Dánskem) nejpočetnější ze států unie, by měla přispět ke zlepšení pozice českého sektoru mléka na evropském trhu s mlékem.

Obměna stáda (vyřazování) krav

Vyřazování krav dosáhlo v průměru 31,7 % při kolísání mezi podniky hodnoceného souboru mezi 11,2 a 50,1 %. Za ekonomicky „únosnou“ považuje většina autorů obměnu stáda krav do 30 %,

Tab. 4 – Užitkovost krav (černostrakatého) a českého strakatého (fleckvieh) plemene

Stát (soubor)	Plemeno ¹⁾	Lakt. ²⁾ tis.	Mléko (kg)	Tuk (T) %	Bílk. (B) %	Tuk (kg)	Bílk. (kg)	T + B (kg)
ČR soubor podniků	C	11,0	6 649	4,06	3,55	270	236	506
	H ± k C	+16,4	+2 173	-0,25	-0,20	+66	+59	+126
ČR KU	C	107,7	7 016	3,98	3,50	279	246	525
	H ± k C	+51,4	+2 389	-0,19	-0,18	+77	+67	+144
Rakousko KU	C	255,3	7 172	4,13	3,41	296	245	541
	H ± k C	-217,3	+1 420	-0,07	-0,13	+53	+37	+90
B – W ³⁾ KU	C	87,3	7 106	4,12	3,48	293	247	540
	H ± k C	-13,2	+1 406	-0,05	-0,13	+54	+38	+92
Bavorsko KU	C	750,9	7 451	4,15	3,51	309	261	570
	H ± k C	-675,3	+1 274	-0,11	-0,12	+43	+34	+77
B – B ⁴⁾ KU	C	0,1	7 982	4,11	3,47	328	277	605
	H ± k C	+140,1	+1 409	-0,15	-0,11	+44	+39	+83

Pramen: Ergebnisse der Milchleistungskontrolle (2014); Durchschnittsleistungen der Rassen (2014); Gottwald (2014); Hammel (2014).

¹⁾ H = holštýnské, popř. černostrakaté nebo holštýnsko-fríské; C = české strakaté, popř. fleckvieh;

²⁾ počet laktací, popř. počet krav;

³⁾ Baden-Württemberg;

⁴⁾ Berlin-Brandenburg.

Tab. 5 – Obměna stáda a vybrané výrobní ukazatele (n = 80, 2014)

Ukazatel		Jedn.	Obměna stáda (vyřazování) krav				
			do 25	25 až 30	30 až 35	35 až 40	nad 40
Počet podniků		n	13	19	20	21	7
Krav na podnik		n	432	593	563	657	664
Krav na 100 ha zem. p.			24,7	28,1	23,1	28,5	27,9
Dojivost na krávu		litry	7 755	7 768	8 203	8 382	8 649
Tržnost		%	96,7	96,1	96,7	96,5	96,7
Obsah v mléce	tuk	%	3,97	3,93	3,88	3,86	3,95
	bílkoviny		3,46	3,47	3,41	3,43	3,32
PSB v 1 ml mléka ¹⁾		tis.	229	235	244	248	229
Březost po všech insem.	jalovice	%	61	60	57	58	50
	krávy		52	46	42	39	35
Věk při prvním otelení		dnů	802	798	785	770	773
Mezidobí			404	405	405	399	407
Servis perioda			118	119	119	117	125
Odchov telat na 100 krav		n	96,7	96,2	97,7	99,3	103,2
Úhyny telat do odstavu		%	5,0	4,7	4,8	4,2	3,2
Na	krav	n	48,4	53,0	52,7	56,5	39,8
pracovníka	mléka	tis. l	365	420	431	470	345

¹⁾ počet somatických buněk

¹⁾ počet somatických buněk

Tab. 6 – Výrobní ukazatele chovu dojených krav ve Šlesvicko-Holštýnsku

Ukazatel		Jedn.	2010	2014, podniky		
				průměr	25 % lepších	25 % horších
Podniků		n	1 197	1 051	263	263
Krav na podnik		n	96,2	126,7	150,4	104,8
Dojivost krav (ECM)		kg	8 401	8 363	8 881	7 727
Obsah v mléce	tuk	%	4,29	4,19	4,16	4,23
	bílkoviny		3,44	3,40	3,39	3,40
Spotřeba jádra na	krávu	t	22,3	24,8	25,3	23,5
	kg mléka	g	266	296	284	304
Krmné plodiny (KP) ¹⁾		ha	0,83	0,72	0,66	0,79
Mléka na ha KP		kg	10 121	11 833	13 707	9 947
Mléka z objem. krmiv			3 588	3 185	3563	2 796
Obměna stáda		%	38,2	32,2	29,8	32,6
Ztráty krav			4,1	4,2	3,6	5,0
Nar. telat na 100 krav		n	108	106	104	106
Stav skotu na krávu		VDJ	1,86	1,75	1,67	1,81

Pramen: Thomsen (2015);

¹⁾ na krávu

Tab. 7 – Mléko z objemných krmiv a ukazatele jeho výroby (Šlesvicko-Holštýnsko, 2014)

Ukazatel	Jedn.	Mléka z objemných krmiv (tis. kg ECM na krávu)					
		do 2	2 až 3	3 až 4	4 až 5	nad 5	celkem
Podniků	n	29	131	230	111	17	515
Krav na podnik	n	130	134	133	119	128	130
Dojivost krav (ECM)	kg	7 662	8 166	8 666	9 185	9 936	8 629
Obsah v mléce	tuk	4,16	4,19	4,18	4,19	4,11	4,18
	bílkoviny	3,43	3,41	3,39	3,37	3,34	3,39
Spotřeba jadra na	krávu	30,9	27,5	25,8	25,6	22,4	26,4
	kg mléka	404	337	298	278	225	306
Krmné plodiny (KP) ¹⁾	ha	0,65	0,66	0,66	0,71	0,70	0,67
Mléka na ha KP	kg	11 789	12 449	13 208	12 909	14 246	12 908
Mléka z objem. krmiv		1 285	2 805	3 497	4 353	6 475	3 384
Obměna stáda	%	34,2	34,4	32,0	32,4	32,4	32,8
Ztráty krav		5,7	4,8	4,1	3,8	4,1	4,3
Nar. telat na 100 krav	n	107	110	107	109	101	108
Stavy skotu na krávu	VDJ	1,81	1,81	1,75	1,79	1,63	1,77

Pramen: Thomsen (2015).

v některých případech je za vyhovující považováno vyřazování krav do 35 % (obvykle při dojivosti nad 8000 kg mléka) nebo do 25 %. Jedná se o ukazatel vyžadující odpovědné posouzení řady vnitro- a nadpodnikových hledisek, především pak ceny za jatečné krávy, do stáda zařazených jalovic nebo prvotetek a nákupní ceny mléka (Bethard, 2015 aj.). Krávy se ze stáda vyřazují především ze zdravotních důvodů, v menším rozsahu pro nízkou užitkovost (graf 3). Většina korelačních závislostí mezi obměnou stáda a ukazateli byla statisticky neprůkazná. Signifikantní vztah byl zjištěn pouze mezi vyřazováním a zabřezáváním krav po všech inseminacích ($r = -0,344$, $P < 0,01$) a vyřazováním a obsahem bílkovin v mléce ($r = -0,278$). Na hranici průkaznosti byla tendence k vyšší dojivosti ($r = 0,231$) a k poklesu věku při prvním otelení ($r = -0,202$) s vyšším vyřazováním krav. Obměna stáda (odpisy) krav ovlivňuje především náklady chovu krav, obvykle je jejich čtvrtou největší položkou (po krmivech, pracovních a režijních nákladech).

Výroba mléka v produkčních a LFA oblastech

Z celkem 80 podniků hodnoceného souboru se 46 (57,5 %) nachází v produkčních a 34 (42,5 %) v LFA oblastech. Z 23 podniků s chovem plemene C, resp. ze 46 podniků s plemenem H, hospodaří v produkčních oblastech 12 podniků (52 %), resp. 29 podniků (63 %). Znamená to, že v LFA oblastech se nachází větší podíl podniků s chovem krav plemene C (48 %) než podniků s plemenem H (37 %). S touto skutečností zřejmě souvisí o téměř 400 litrů nižší dojivost na krávu v LFA než v produkčních oblastech. Poměrně malé a většinou neprůkazné rozdíly vybraných ukazatelů mezi oběma oblastmi poukazují na skutečnost, že mléko lze (téměř stejně) úspěšně vyrábět v obou oblastech.

Výrobní ukazatele výroby mléka ve Šlesvicku-Holštýnsku

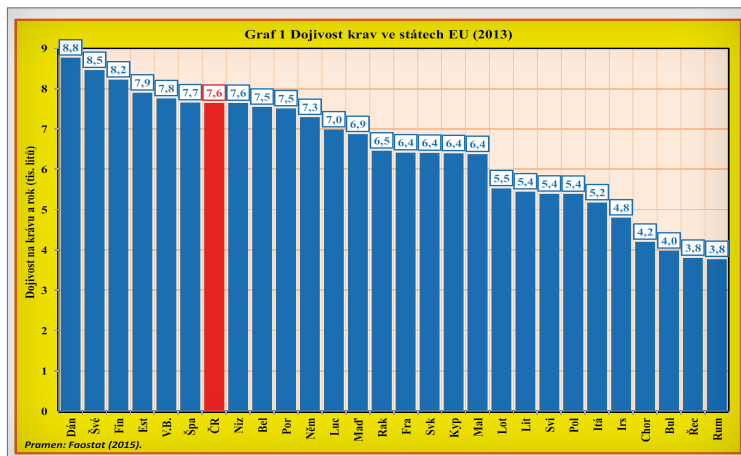
Základní ukazatele výroby mléka v německé spolkové zemi Šlesvicko-Holštýnsko jsou do značné míry srovnatelné s ČR. V roce 2014 se zde chovalo 395 tis. dojených krav (v ČR 371 tis.) s průměrnou dojivostí 7031 kg mléka (ČR 7705 litrů) a roční výrobou mléka kolem 2,8 mil. tun (ČR 2,856 mld. litrů), přičemž na jednoho chovatele připadalo 87 dojnic (v Německu 34 a v ČR kolem 107). Výrobní a ekonomické ukazatele s výrobou mléka každoročně analyzují pracovníci agrární komory v Kielu. Z tab. 6 (údaje za roky 2010 až 2014) je patrné, že soubor němec-

kých podniků je více než desetkrát početnější než soubor český, pozornost je věnována např. spotřebě jaderných krmiv, i ve Šlesvicku-Holštýnsku se zvyšuje dojivost krav a roste jejich průměrný počet na chovatele apod. Vedle uvedených výrobních ukazatelů uvádí německý originál tab. 8 téměř 40 ekonomických údajů. V dalších tabulkách jsou prezentovány výrobní a ekonomické údaje u souboru 515 podniků rozdělených podle dojivosti (pod 7000 až nad 10 000 kg), produkce mléka z objemných krmiv (pod 2000 až nad 5000 kg na krávu), velikosti stáda (pod 50 až nad 150 krav), plemen (černostrakaté, červenostrakaté a anglické), obměny stáda (pod 30 až nad 60 %), podílu kukuřice v denní krmné dávce (pod 4,0 až nad 8,5 kg) a ukazatelů odchovu jalovic. Zajímavé jsou výrobní a ekonomické ukazatele produkce objemných krmiv. Jedná se o pastvu, výrobu travní senáže, kukuřičné siláže a GPS (406, 515, 500 a 59 podniků) a vlivu hnojení dusíkem na výnosy kukuřičné siláže.

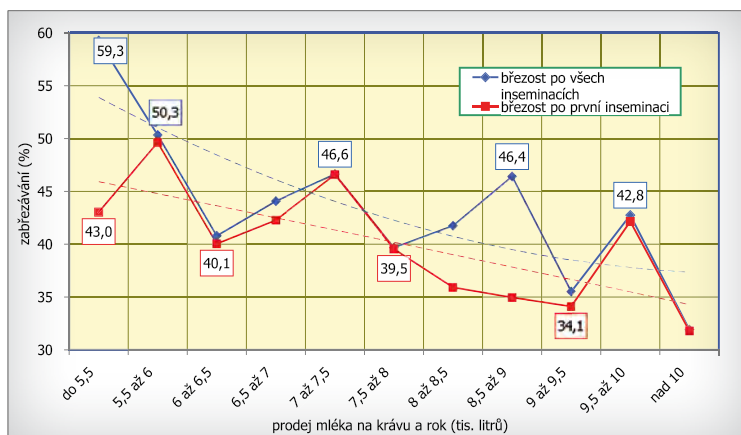
Větší počet v Německu hodnocených podniků je spolehlivějším podkladem pro hodnocení různých vztahů a závislostí mezi ukazateli. Jako příklad je v tab. 7 uveden vztah mezi produkcí mléka z objemných krmiv a výrobními ukazateli chovu dojnic, v grafu 4 pak závislost mezi dojivostí a spotřebou jaderných krmiv.

Vývoj sektoru mléka v začátku roku 2015

Podle DairyCo (Eurostatu) se dodávky mléka v prvních třech měsících roku 2015 ve srovnání se stejným obdobím roku 2014 snížily o 118 mil. litrů a 0,5 %, z toho v EU-15 klesly o 205 mil. litrů a 0,7 % a v EU-12 se zvýšily o 24 mil. litrů a 0,5 %. K největšímu poklesu prodeje mléka došlo na Kypru, v Rumunsku a v Řecku (o 9, 7 a 5 %), k největšímu nárůstu pak v Portugalsku, Maďarsku a Itálii (o 5, 8 a 9 %). K poklesu dodávek (o 2 až 4 %) došlo např. v Irsku, Belgii, Francii, Rakousku, Německu a Dánsku, ČR vykazovala nárůst prodeje o 21 mil. litrů a 3,6 %. Méně příznivý (a vývoji dodávek mléka neodpovídající) vývoj vykazují nákupní ceny mléka. V prvních čtyřech měsících roku 2015 se v EU-27 meziročně snížily o 7,37 centu (1,85 Kč) a 19 % za kg mléka. Ceny mléka klesly ve všech státech, a to 0,22 centu a 0,4 % na Kypru až o 15,36 centu a 38,5 % v Estonsku. Vykázaný meziroční pokles cen v ČR byl v prvních čtyřech měsících 2015 v rámci států EU-27 šestý nejnižší (o 5,01 centu a 15 %). Přesto byla průměrná nákupní cena mléka v ČR v tomto období devátá nejnižší ze států unie, a nižší např. o 3,54 centu (kolem 0,90 Kč) a 11 % za kg než v EU-

Graf 1 – Dojivost krav ve státech EU (2013)

Graf 2 – Prodej mléka a zabřezávání krav (2014)

15, o 1,98 centu (0,50 Kč) a 6 % než v EU-12, o 1,57 centu (0,40 Kč) a 5 % než v Německu, o 5,23 centu (1,30 Kč) a 15 % než v Rakousku apod. Pokles nákupních cen mléka nejen v ČR pokračuje i v dalších měsících ve většině států unie. Zdá se proto, že po zrušení kvót se zatím v praxi projevuje příznivější prognóza vývoje objemu výroby a méně příznivá vývoje nákupních cen mléka.

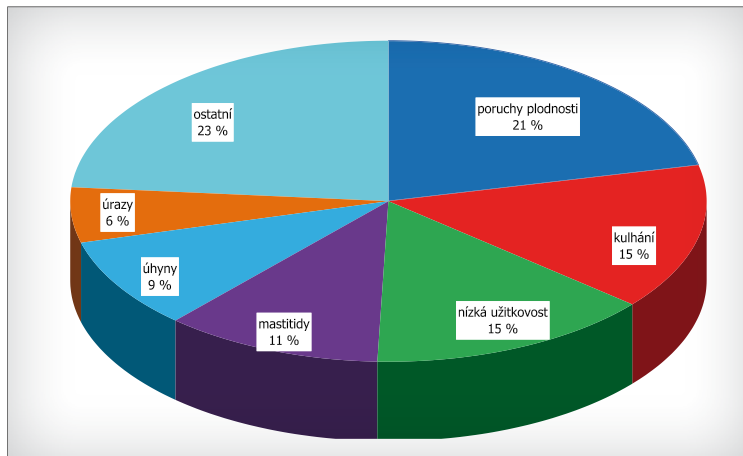
Podle tiskové zprávy MZe z května 2015 ministr zemědělství M. Jurečka v rámci jednání s prezidentem Evropské mléčné rady Romualdem Schaberm mimo jiné konstatoval, že „... stabilita produkce živočišných komodit, zejména sektoru mléka, je jedním z našich hlavních cílů, na který se zaměřujeme např. při vyčleňování peněz na podpory a dotace. Připravujeme zvláštní opatření na podporu dobrých životních podmínek v chovech dojníc a také národní dotační tituly pro sektor mléka týkající se například režimů jakosti. Ceny mléka klesají, výroba se zvyšuje, proto vidím řešení v tom, aby se v rámci EU hledal odbyt produk-

ce mléka mimo evropský trh. Je třeba podpořit proexportní aktivity ...“.

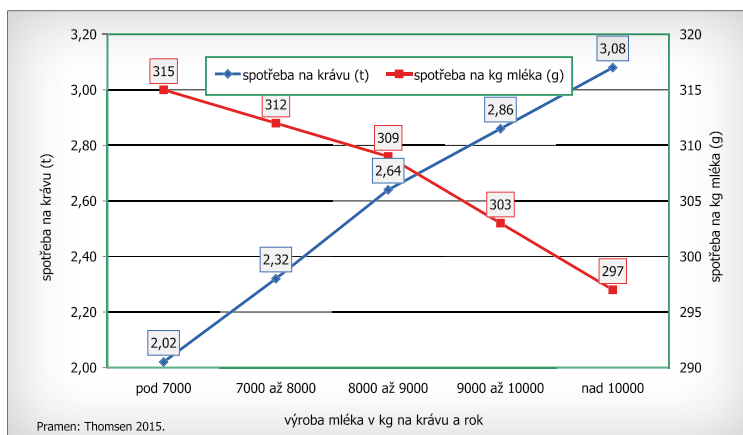
Závěr

Výroba mléka patří mezi hlavní oblasti živočišné výroby v ČR i ve většině států EU. Analýza za rok 2014 potvrdila schopnost českých chovatelů úspěšně vyrábět mléko (v rámci EU nadprůměrná dojivost, dobrá jakost mléka, srovnatelné výsledky v produkčních a LFA oblastech aj.). Jedná se o ukazatele, které může zcela nebo alespoň zčásti ovlivnit chovatel. Jejich poměrně značná variabilita mezi podniky poukazuje na možnosti dalšího zlepšování výrobních výsledků ve většině z 80 podniků s chovem dojených krav. Se zvyšováním požadavků na jakost mléka a mléčných výrobků vzrůstá význam managementu, welfare stáda, zdravotního stavu krav (spotřeby antibiotik) a ochrany životního prostředí (uhlíková stopa).

Vzhledem k vývoji chovu skotu v posledních letech i v roce 2014 lze za hlavní úkol tohoto významného agrárního odvětví považovat zabránění

Graf 3 – Příčiny vyrážování krav v roce 2014 (n = 80)

Graf 4 – Výroba mléka a spotřeba jadrných krmiv v zemi Šlesvicko-Holštýnsko (2014)

poklesu početních stavů a produkce skotu a vytvoření předpokladů k postupnému zvyšování výroby mléka a jatečných zvířat. O úspěšnosti výroby mléka v začínajícím „bezkvótovém“ období bude rozhodovat nejen schopnost chovatelů kvalitní mléko vyrobit. Nejméně stejně významná bude schopnost zpracovatelů mléka (mlékáren) mléčné výrobky za odpovídající ceny prodat a mléko chovatelům dojníc alespoň na úrovni průměrných cen v unii zaplatit. Výsledky výroby mléka v ČR v roce 2015 ovlivní již klesající nákupní ceny mléka. Analýza ekonomických výsledků výroby u hodnoceného souboru podniků za rok 2014 je uvedena v příspěvku „Ekonomické ukazatele výroby mléka v roce 2014“ (Náš chov 7/2015).

Literatura:

Durchschnittsleistungen der Rassen (2014). LKV Baden-Württemberg http://www.lkvbw.de/durchschnittsleistungen_der_rassen_2014.html
Ergebnisse der Milchleistungskontrolle 2014, Kontrollkühe – alle Laktationen (2014), ZuchDa-

ta-Rinderdatenverbund, LKV. http://www.lkv.at/fileadmin/PDF_s/mlk.pdf

GOTTWALD U. (2014). Leistung nach Rasse der Kuh, LKV Milchleistungsprüfung 2014, Bayern, LKV, http://www.lkv.bayern.de/lkv/medien/Jahresberichte/mlp_jahresbericht2014.pdf

HAMMEL M. (2014). Jahresbericht 2014, Landeskontrollverband Berlin-Brandenburg eV.

THOMSEN J. (2015). Ergebnisse der Vollkostenauswertung der Rinderspezialberatungsringe in Schleswig-Holstein Auswertungsjahr 2013/2014. Landwirtschaftskammer Schleswig-Holstein, LVZ Futterkamp http://www.lkvsh.de/fileadmin/dokumente/Landwirtschaft/Tier/Rinder/Rinderreports/Rinderreport_2013-14_Gesamt.pdf

Seznam další literatury je k dispozici u autorů příspěvku.

Příspěvek byl zpracován v rámci řešení projektu MZERO0714 a projektu NAZV QJ1510191.

Ing. Jindřich Kvapilík, DrSc.¹;

Ing. Jan Syrůček¹;

Ing. Jiří Burdych, MBA^{1,2}

¹VÚŽV, v. v. i., Praha-Uhřetěves,

²VVS Verměřovice, s. r. o.